

La coordinació biblioteca pública – biblioteca escolar El Prat de Llobregat

Tot fent camí

Trobada entre professorat i bibliotecaris/es.
Saló del Llibre de Barcelona
Dimecres 21 de novembre de 2007
Presentació Experiència al Prat de Llobregat

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

 PROGRAMA D'INNOVACIÓ EDUCATIVA
Biblioteca escolar: PUNTEDU

Ajuntament del Prat de Llobregat

Sumari

1. Antecedents

2. Activitats actuals

2.1. El Catàleg unitari “*Activitats i serveis educatius*”

2.1.1 Visites a la Biblioteca Municipal

2.1.2 Taller de Poesia

2.1.3 Setmana Temàtica

2.1.4 Exposicions a la biblioteca municipal

2.1.5 Formació per a l'ús de la informació

2.2. Activitats per a pares i educadors

2.2.1 Taller de narració de contes

2.2.2 Visites a la biblioteca municipal i formació en el coneixement del llibre infantil

2.2.3 Activitats amb els responsables de les biblioteques escolars

3. Un exemple concret: Coordinació de la Formació per a l'ús de la informació entre la biblioteca pública i l'IES Ribera Baixa.

3.1. Guió de la Biblioteca Antoni Martín

3.2 Formació per a l'ús de la informació: exemple concret de l'activitat realitzada en coordinació entre la Biblioteca Pública “Antoni Martín” i la biblioteca de l'IES Ribera Baixa (Prat de Llobregat)

3.2.1. Objectius

3.2.2. Procés

3.2.3. Realització experiència

3.2.4 Valoració (des de diferents àmbits)

A- Valoració per part dels alumnes

B- Valoració per part del responsable de la Biblioteca Escolar

C- Valoració per part de la responsable de la Biblioteca Pública

4. Conclusions

1. Antecedents

Prèvis (...85...)

- Subvencions per a adquisició de fons (Ajuntament – departament – centre)
- Subvencions projectes de centre i AMPAs (Ajuntament)
- Contactes entre alguns responsables de biblioteca i amb la BAM

Curs 98/99 - inici

Es consolida el grup BEP

El CRP reuneix entitats relacionades amb la lectura

- 1a. Setmana temàtica a la BAM
- Fira Llegir per què? BEP
- Llibret d'activitat de l'Ajuntament de cara al curs 99/00

Entitat	Actuacions a l'entorn de la lectura i les biblioteques
Ajuntament Regidories d'Educació i cultura	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pla d'adequació de biblioteques. (1999 fins 2003) (15 centres) 2. PBE Programa Biblioteca-Escuela. (1999 fins 2004) (7 centres) 3. CFL Comissió Foment Lectura. (des de 1999...) (ciutat)
BEP (des del curs 98-99) Responsables de biblioteques escolars dels centres educatius	<ol style="list-style-type: none"> 1. Col·laboració en el Pla d'adequació de biblioteques 2. Coordinació entre els responsables de biblioteca (assessorament i intercanvi) i Biblioteca Pública. 3. Participació en la CFL 4. Programació conjunta d'activitats per alumnes i per mestres i professors 5. Dinamització de les biblioteques dels centres educatius.
CRP Centre de Recursos Pedagògics	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pla de Formació de Zona: cursos, grup treball 2. Conferències, xerrades, berenars-taller 3. Trobades pedagògiques 4. Coordinació (CFL)
Biblioteca Pública	<ol style="list-style-type: none"> 1. Visites 2. Coordinació (CFL) 3. Formació: xerrades, seminaris 4. Exposicions (també acull les del BEP) 5. Préstec interbibliotecari, donacions 6. Guies de lectura
Fundación Bertelsmann Programa PBE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Foment hàbit lector 2. Aproximació biblioteca pública a les escoles 3. Activitats intercentres (CFL) 4. Foment creació comissió selecció bibliogràfica
CFL (des del curs 99-00) (... + Centres Cívics, Sala lectura...)	Coordinació de totes les actuacions relacionades amb la lectura i les biblioteques de la ciutat.

Curs 04/05 – punt d'inflexió

1 – TERCERES JORNADES DE BIBLIOTEQUES ESCOLARS

Preparació visites, espai debat, plafons, exposició activitats:
ens fa adonar del molt que havíem avançat d'ençà que vam començar...
i del que encara queda per fer.

2 – Canvis en el Dept. d'Educació; inici programes d'innovació: CONVOCATÒRIA PUNTEDU

BAM acull les reunions del BEP per preparar els projectes...

3 – AJUNTAMENT - encarrega un estudi sobre la lectura a una empresa (es desfà la CFL)

- S'acaba el pla d'adequació de biblioteques. Escolars.
- A l'espera de com es resol el programa puntedu
- Continua subvencionant projectes de biblioteca. AMPA

05/06 ...

PUNTEDU

Gairebé tots els centres de la ciutat són PUNTEDU – el primer any es desdibuixa el BEP com a grup, tot i que sembla que es va recuperant.

Consolidació de la figura del responsable de biblioteca.

Dedicació horària permet que el treball deixi de ser voluntari.

Formació, assessoraments, seminari/grup BEP, intercanvi experiències

Coordinació amb BAM...

AJUNTAMENT

- Pla de lectura de la ciutat 2005-2008 (empresa)
- Subvencions AMPAs
- Pla d'entorn de ciutat:

S'està estudiant la possibilitat d'obrir algunes biblioteques i suport a la catalogació

2. Activitats actuals

En el desenvolupament d'aquest procés, a la BAM vàrem assumir una funció d'observatori actiu durant la qual analitzàvem les competències pròpies de cadascú i els punts forts i dèbils en base a les quals podíem intervenir.

En paral·lel a aquest acostament, anàvem expandint el model inicial d'oferta només de visites escolars a la Biblioteca per a l'anomenada Formació d'usuaris. De fet apostàvem per una oferta creixent i variada d'activitats per a les escoles i la comunitat educativa, sempre des de la situació privilegiada en la qual ens situaven les relacions BEP-CRP-BAM.

En aquesta evolució creixent, apareix l'edició del Catàleg unitari "*Activitats i serveis educatius*", impulsat pels nostres interlocutors i, podríem dir que en el marc teòric dels plantejaments del model de "Ciutats educadores".

2.1. El Catàleg unitari "*Activitats i serveis educatius*" s'edita des de l'Ajuntament del Prat com a anuari des del curs 2000-01 (aquest curs, 2007-08 acompanyat d'un cd-rom) i aplega tota l'oferta d'activitats que des de la ciutat es fa a la comunitat educativa.

La Regidoria d'Educació de l'Ajuntament del Prat gestiona i coordina l'edició del catàleg com una oferta unitària:

- El mes de juny es fa el tancament de les activitats que s'ofereixen des de la ciutat.
- A primers de setembre, es distribueix als centres docents.
- Els centres s'inscriuen a les activitats que són del seu interès a través de la Regidoria d'Educació.
- Abans del 15 d'octubre, la Regidoria comunica als diferents organismes, entitats i/o equipaments que han ofert activitats les inscripcions rebudes, i aquests es posen en contacte amb els centres sol·licitants.

La BAM, en els darrers anys, inclou en el catàleg 8 fitxes d'activitats adreçades als centres docents i als educadors, que descrivim a continuació.

2.1.1 – Visites a la Biblioteca Municipal

Activitats relacionades amb l'ús de la biblioteca com a servei públic del municipi, amb la descoberta del potencial informatiu al qual dona accés i amb la lectura com a activitat de plaer personal.

En la línia d'allò que habitualment es coneix com a Formació d'usuaris, s'ofereix:

- Visita de la biblioteca amb explicació detallada del funcionament dels serveis que posa a l'abast dels infants. Formació sobre les particularitats dels diferents tipus de documents, centrada en els propis de la sala infantil. En el cas dels

alumnes de 4t de primària, presentació del catàleg informatitzat, com també en els de 2n de ESO, a més dels criteris per a la recerca de documents

- De manera alternativa també s'ofereixen als centres escolars visites per a treballar documentalment un tema, prèvia concertació amb el professor tutor del curs
- S'utilitzen les fitxes del programa "Exploradors de Biblioteques" com a suport complementari

Destinatari: nens i nenes de P-5 i de 4t de primària i estudiants de 2n de ESO.

En el cas que el grup-classe no hagués participat en la visita el curs anterior, la podem oferir, també, a classes d'altres cursos (Es recomana no repetir visita amb un grup o classe que ja l'hagi seguit l'any anterior).

Ara s'atenen prop de 40 visites per curs. Quan l'oferta era menys variada, superàvem amb escreix les 50 visites.

2.1.2 - Taller de poesia

El taller de poesia s'ofereix als centres educatius, en la segona quinzena de març (el 21 de març és el Dia Mundial de la Poesia), per apropar i fer accessible la poesia als infants. Es treballa el so de les paraules com a joc creatiu.

Amb els següents objectius:

- Apropar la poesia als infants
- Possibilitar la descoberta del gust per la lectura i per l'expressió oral i escrita dels sentiments
- Fomentar la creativitat en la construcció del llenguatge
- Expandir la visió potser massa simple de la poesia que poden tenir els infants als 9-10 anys (...+ poesia visual, + rap,...)
- Donar a conèixer la biblioteca municipal i els seus recursos als infants de la ciutat

Destinatari: alumnes de 4t i 5è de primària.

Participació: ha variat en els anys entre 8 i 14 aules (entorn a una cinquena part de les possibles).

2.1.3 - Setmana Temàtica

Setmana de... (misteri, aventura, terror, ciència-ficció, les cultures del món,...).

Activitat desenvolupada durant una setmana de novembre (enguany dues) al voltant dels relats d'un camp de la literatura de ficció adequat als nois i noies.

S'ofereix als centres educatius una sessió on el relat de textos d'un tema motiu (enguany cultures del món, llegendes, contes, costums, històries de la terra,...) és l'eix central de la visita a la Biblioteca. A la sessió es busca la participació activa dels nois i les noies en la descoberta d'elements literaris en el tema que es promou.

Objectius:

- Fomentar l'hàbit lector
- Fomentar la creativitat

- Possibilitar la descoberta de nous atractius del gust per la lectura
- Potenciar la biblioteca pública com a referent cultural de la ciutat

Contingut de l'activitat:

- Ambientació de la sala infantil de la biblioteca pública, entorn als mites i els continguts dels textos del tema a promoure (misteri, aventura, diversitat, còmic,...)
- Un especialista narra relats del camp literari als grups que vinguin a la biblioteca
- Es proposa que els nois i les noies responguin una fitxa relacionada amb la descoberta d'elements presents a l'exposició bibliogràfica i a l'ambientació exposada, com també als relats escoltats. La fitxa conté a més la proposta de suggerir un eslògan i un punt de lectura.
- Invitació a assistir a un espectacle de petit format sobre el mateix tema, acte de tancament de la setmana, com a resposta a la seva participació.
- Exposició dels millors punts de llibre i eslògans per poder reproduir els guanyadors i lliurar-los a tots els centres educatius o com a portada de l'Agenda Cultural Infantil del Prat.

Destinatari: alumnes de 6è de primària i de 1r de ESO. Motiu: la marcada caiguda en els hàbits de lectura i préstec d'obres de ficció en els nois i noies de 11-12 anys

Participació: creixent en els darrers anys. Entre 12 i 18 aules (entorn al 40 % del total possible)

2.1.4 – Exposicions a la biblioteca municipal

La Biblioteca programa a l'any unes 12 exposicions de petit format i contingut informatiu que, de manera complementària als documents disponibles, sintetitzen de manera gràfica els trets fonamentals del tema que es presenta. Exemples: Cervantes i el Quixot, L'Aigua al segle XXI, Evolució històrica de l'edició del llibre infantil a Catalunya, Dalí, Jules Verne, Mozart,...

Activitat: visita oferta a tots els cursos (si bé més adequada a secundària) durant l'horari de servei de la Biblioteca, prèvia concertació per a visita comentada.

A finals del mes anterior, es passa als centres escolars el cartell informatiu de la programació de cada mes amb ressenya de les exposicions programades. Als tutors que ho han demanat des del catàleg es passa avís per correu-e de les exposicions amb possible interès informatiu. D'altra banda, també es programen exposicions bibliogràfiques dels documents disponibles sobre el tema de l'exposició del mes o d'altres temes d'actualitat

Participació: molt baixa: 1 o 2 aules per any. 3 demandes en aquest curs 07-08 a partir del catàleg.

2.1.5 – Formació per a l'ús de la informació

Sessions concertades de formació per accedir a la informació mitjançant l'aprofitament dels recursos de què disposa i als quals dona accés la Biblioteca.

Objectius:

- Fomentar la consulta de la literatura cognitiva i científica

- Introduir a l'ús de la informació científica com a metodologia indispensable per a qualsevol activitat de recerca
- Fomentar la creativitat
- Formar en el coneixement i domini de diferents maneres d'accedir a la informació
- Aportar, als crèdits de recerca, un component formatiu complementari amb capacitat de reforçar-ne els treballs
- Potenciar la biblioteca pública i les biblioteques escolars com a referents culturals i educatius de la ciutat

Activitats: tallers formatius de contingut teòric-pràctic concertats amb el tutor, en 3-5 sessions, de manera paral·lela al desenvolupament del programa i les activitats del treball de recerca. Amb els següents continguts:

- Coneixement dels serveis de la Biblioteca i de la col·lecció
- Coneixement dels principals tipus de documents de referència
- Coneixement del fons de la col·lecció local
- Funcionament del catàleg automatitzat, i de la localització en la col·lecció
- Pràctica de cerca d'informació en obres de referència
- Cerques al catàleg automatitzat
- Coneixement i pràctica de les cerques en catàlegs externs (catàlegs d'universitats,..)
- Referència a altres fonts d'informació (internet, arxius, serveis d'informació,...)
- Navegació i cerca d'informació a internet, pràctica amb directoris i enginyers cercadors

A posteriori: suport personalitzat amb els recursos de cerca de la Biblioteca, i a les activitats de cerca documental que els alumnes es plantegin durant la realització del seu treball de recerca.

Destinatari: alumnes de batxillerat i tutors de treballs de recerca.

Dates de realització: durant el curs, a concertar. Preferentment en les primeres fases del crèdit de recerca.

Es convocarà als tutors interessats a una sessió informativa a principis de curs.

Participació: fins enguany només va tenir una demanda i fou anul·lada. En aquest curs, després de la trobada amb les biblioteques escolars que més endavant es comenta, apareix un nou panorama. S'avança en l'anàlisi de les causes de la nul·la demanda i s'obren diverses propostes d'adequació, com la que es comenta amb detall en la tercera part d'aquesta presentació.

2.2 – Activitats per a pares i educadors

2.2.1 – Taller de narració de contes

Taller de 4-5 sessions que s'ofereix a educadors, mares i pares,... i a totes aquelles persones interessades en assajar vies de comunicació amb els infants, amb el propòsit que puguin aprendre a explicar un conte.

Els assistents poden practicar el seu aprenentatge al final del programa mitjançant la participació en la Festa de "Contes a la fresca", a finals de maig.

Objectius:

- Conèixer els elements bàsics de la comunicació oral
- Conèixer i practicar diferents tècniques narratives
- Introduir a l'anàlisi de l'estructura dels contes
- Fomentar la narració de contes als nens
- Facilitar la capacitat d'improvisar.

Activitats: 3 sessions teòric-pràctiques (una a la setmana) a la Biblioteca Municipal Antoni Martín i una o dues totalment pràctiques per a explicar davant el grup un conte escollit per cadascú.

Participació: Aproximadament 20 persones

2.2.2 – Visites a la biblioteca municipal i formació en el coneixement del llibre infantil

Activitats relacionades amb l'ús de la biblioteca com a servei públic del municipi, amb la descoberta del potencial informatiu al qual dona accés i amb la lectura com a activitat de plaer personal, dedicades a ajudar als pares en la comprensió dels valors del llibre i la informació en la formació dels seus fills.

Objectius:

- Conèixer el funcionament i l'emplaçament de la biblioteca com a servei públic del municipi
- Fomentar l'ús de la biblioteca com a element incentivador de la lectura, especialment en els infants
- Posar en valor el llibre i la informació de qualitat com a elements formatius
- Facilitar formació per a l'ús de la informació al llarg de la vida
- Mostrar els recursos documentals de què disposen els nens com a suport al seu desenvolupament
- Aportar elements crítics per a l'avaluació dels continguts dels contes

Activitats:

- Visita de la biblioteca amb explicació detallada del funcionament dels serveis que posa a l'abast dels infants. Formació sobre les particularitats dels diferents tipus de documents, centrada en els propis de la sala infantil. Presentació del catàleg informatitzat i dels criteris per a la recerca de documents
- Una vegada o dues durant el curs, s'ofereix una sessió amb un especialista del conte i/o del llibre infantil, per reflexionar sobre els valors que aquests poden aportar als nens i les nenes

Dates de realització:

- Visites: dates i hores a convenir.
- Es programa una xerrada debat amb un expert en literatura infantil i una altra amb un coneixedor del món del conte i/o de la narració oral (Enguany ambdues amb en Pep Durán), habitualment en la primera quinzena de desembre, abans de les Festes de Nadal i del gran consum, a fi d'estimular i aportar criteris per a regalar llibres infantils de qualitat.

2.2.3 - Activitats amb els responsables de les biblioteques escolars

- a) – La 1a. Sessió de la Jornada de lectura pre-Nadal + una sessió sobre el llibre infantil pels voltants de Sant Jordi (enguany amb en Pep Molist)
- b) – Guies de lectura de la BAM sobre:
 - i. Llibre infantil i foment de la lectura
 - ii. Biblioteques escolars
 - iii. Formació d'usuaris
- c) - Taller sobre formació per a l'ús de la informació (dues sessions)
- d) – **Atenció a demandes concretes:**
 - Préstec de documents “a mida” en temps i quantitat (per a exposicions, mostres, ...)
 - Préstec d'exposicions (de les 3 que disposa la BAM)
- e) - Sessions d'intercanvi d'experiències. Els dos darrers anys:
 - Bib. Joan Oliva, de Vilanova i la Geltrú (també 1rs. Punts-Edu)
 - Bib. Districte 6 de Terrassa (com treballar l'interculturalitat)
 - (Agrair a les col·legues!!)
- f) - Participació del personal de la BAM en algunes sessions del Seminari de Coordinació de les biblioteques escolars del Prat (Pla de Formació de Zona): Curs d'iniciació, exposició de serveis,...
- g) - Inclusió en el Fòrum (correu-e i espai web) de les biblioteques escolars del Prat com a membre afegit. Participació amb:
 - Aportació de notícies d'interès
 - Comunicació de la participació dels centres i aules en activitats de la BAM
- h) – Enguany una novetat molt satisfactòria: a proposta del CRP, Reunió a principi de curs per presentar l'oferta d'activitats per les escoles a les responsables de les biblioteques escolars,
Cosa que les hi va permetre la comprensió d'aquestes activitats i, inesperadament per nosaltres, va generar interès per l'activitat de *Formació per a l'ús de la Informació*:
 - Després de parlar-ho amb l'equip dels centres, ara dos IES, des del seu Punt-Edu, ens han plantejat una adaptació del taller amb uns paràmetres lleugerament diferents dels que des de la BAM oferíem.
 - En un tot just ara iniciem aquest procés; en l'altra, l'IES Ribera Baixa ja hem començat a desenvolupar l'experiència que ara la Pietat Horta, responsable del Punt-Edu ens descriurà

Nou paradigma: Ensenyament Vs Aprenentatge al llarg de la vida => Aprendre a aprendre => autonomia en l'accés a la informació
--

3. Un exemple concret

Coordinació de la Formació per a l'ús de la informació entre la biblioteca pública i la biblioteca de l'IES Ribera Baixa.

3.1. Guió de la Biblioteca Antoni Martín (Full de seguiment de la sessió):

**Sessió de formació per a l'ús de la informació
en suport als treballs de recerca**
Sessió única experimental (novembre del 2007)

Guió:

- 1- Introducció a la recerca i a la comunicació científica
Taller d'anàlisi de l'estructura d'una comunicació científica
- 2- La necessitat d'informació i l'alfabetització informacional (la definició de CILIP) com a competència en el maneig de la informació
- 3- Les preguntes davant d'un tema i d'un procés de recerca
 - i. Models d'habilitats d'informació
 - ii. Aplicació de la teoria de conjunts o l'àlgebra de Boole
- 4- Els conceptes i els termes (paraules) que els representen
- 5- Visió general de les diferents fonts d'informació i de la seva disposició en la Biblioteca. Com s'hi accedeix?

Els punts 2 a 4 es desenvoluparan en base a l'anàlisi feta dels 5-6 articles científics analitzats i de les propostes de treballs de recerca expressades.

Models d'habilitats d'informació o processos de recerca:

- 0 - *Què? Qui? Com? Per què? On? Quan? Per a què?* : 7 preguntes
- que ens ajuden a avançar en la comprensió d'un tema
- i ens faciliten definir la seva acotació en un treball de recerca

També són vàlides per a l'anàlisi documental

1 – *Les nou preguntes* (d'Irving i Marland):

- 1- Què necessito saber?
- 2- On podria anar?
- 3- Com puc obtenir la informació?
- 4- Quins recursos d'informació podria usar?
- 5- Com podria aconseguir aquests recursos?
- 6- Quins d'aquests he de fer servir?
- 7- He obtingut la informació que necessito?
- 8- Com hauria de presentar-la?
- 9- Què he aconseguit?

2 – Procés de cerca d'informació (segons Kulthau):

	Etapa	Sentiment	Pensament
1	Inici del treball	Incertesa	General, vague
2	Selecció del tema	Optimisme	Avaluació de temes, considerant els criteris plantejats
3	Exploració prefocalitzada	Confusió, frustració, dubtes	Incertesa sobre allò necessari per a realitzar la recerca
4	Formulació focalitzada	Claredat	Precisar el tema seleccionat, fer-lo més específic i clar
5	Selecció i aplec d'informació	Sensació de direcció. Confiança	Augmenta l'interès pel tema de recerca
6	Tancament de la cerca	Satisfacció (o insatisfacció)	Es necessita informació afegida

3 – Els Sis grans (Big Sis) (de Eisenberg y Berkowitz):

Considera 6 etapes dividides cadascuna en dues subetapes:

1.	Definició del treball
1.1	Defineix el problema
1.2	Identifica la informació necessària
2.	Estratègies per buscar la informació
2.1	Pensa en les diferents fonts d'informació
2.2	Avalua les fonts d'informació i selecciona les millors
3.	Localització i accés
3.1	Localitza les fonts d'informació
3.2	Trona la informació en les fonts localitzades
4.	Ús de la informació
4.1	Llegeix, escolta, mira i/o toca el contingut
4.2	Extreu la informació que li és pertinent
5.	Síntesi
5.1	Organitza la informació de les diverses fonts
5.2	Presenta la informació
6.	Avaluació
6.1	Avalua els resultats (efectivitat)
6.2	Avalua el procés de solució d'un problema d'informació (eficiència)

4 – El model PLUS (de Herring):

Purpose (Propòsit)	Identifica el propòsit de la recerca o de l'assignació
Location (Localització)	Troba les fonts d'informació rellevants per al propòsit de l'estudi
Use (Ús)	Selecciona i rebutja informació i idees. Llegeix, pren notes, fa presentacions
Self-evaluation (Auto-avaluació)	Avalua la seva realització a l'haver posat en pràctica les habilitats d'informació a la tasca assignada

5 - Les sis etapes (de l'Associació de Bibliotecaris Australians):

- Definició de les necessitats d'informació
- Localització de la informació
- Selecció de la informació
- Organització de la informació
- Creació i difusió de la informació
- Avaluació (present en cadascuna de les etapes)

3.2 Formació per a l'ús de la informació: exemple concret de l'activitat realitzada en coordinació entre la Biblioteca Pública "Antoni Martín" i la biblioteca de l'IES Ribera Baixa (Prat de Llobregat)

Pietat Horta i Garriga.

Responsable de la biblioteca de l'IES Ribera Baixa

3.2.1. Objectius

3.2.2. Procés

3.2.3. Realització experiència

3.2.4 Valoració (des de diferents àmbits)

3.2.1. Objectius

- Orientar als alumnes de Batxillerat en el procés de cerca i tractament de la informació per facilitar la realització del Treball de Recerca.
- Conèixer i aprofitar els recursos (materials i humans) de què disposa la Biblioteca Pública (i qualsevol altra biblioteca -escolar o pública-), saber com està organitzada i quins serveis ofereix.
- Enfortir la coordinació entre la Biblioteca Pública i la Biblioteca Escolar.

3.2.2. Procés

Des del curs passat (2006-07) la biblioteca del centre (a través de la seva responsable) va assumir la necessitat de presentar i portar a terme una sèrie d'activitats dirigides als alumnes de Batxillerat que tenien com a objectiu donar-los eines per **accedir a la informació**, aconseguir que **adquirissin competències en el seu ús** i orientar-los en la **realització del treball de Recerca** en les diferents fases de la seva elaboració (des de l'elecció d'un tema fins a la redacció del treball i exposició oral).

TREBALL DE RECERCA:

*Tots els alumnes que cursen estudis de Batxillerat han de realitzar al llarg d'aquesta etapa un treball de recerca amb l'objectiu principal de **desenvolupar la capacitat de recerca, de fer servir tots els coneixements adquirits en les diferents matèries, i així poder començar l'adaptació a les situacions semblants que la vida acadèmica o professional posterior requerirà.***

Suposa el 10 % de la nota del curs. Equival a 2 crèdits del currículum de l'alumne.

Tot i que en el nostre centre ja existeix una trajectòria notable en l'elaboració d'aquest tipus de treballs i molta experiència en l'orientació per part dels diferents tutors en aquest àmbit (8 anys) i els resultats han estat sempre força positius (treballs dels nostres alumnes han obtingut premis en convocatòries diverses), aquesta tasca d'orientació ha estat assumida per part del tutor de recerca i del tutor

de curs, amb tot el que això significa: repetició de continguts i pautes (el treball és individual), a vegades criteris que difereixen, feina que es repeteix i, per tant, recursos desaprofitats. És per aquesta raó que des de la biblioteca del centre ens vam plantejar aquesta tasca, per tal d'unificar criteris, maximitzar energies i rendibilitzar el treball i, sobretot, oferir als nostres alumnes de Batxillerat unes pautes i estratègies generals d'accés, selecció i tractament de la informació que els podria ser d'utilitat en aquest cas concret però també en tots aquells treballs que en el seu futur acadèmic i professional (Universitat, ...) hagin de realitzar.

Al nostre centre, com suposem que en molts d'altres, els alumnes trien el tema del Treball de Recerca a finals de 1r de Batxillerat i se'ls assigna un tutor de manera que ja puguin començar a dissenyar el seu treball durant les vacances d'estiu. Durant el 1r trimestre de 2n de Batxillerat és quan fan la cerca d'informació i investigació pràctica, i entre novembre i gener redacten el treball per presentar-lo a finals de gener. L'exposició oral és a mitjan febrer.

La idea inicial era fer tres sessions a la biblioteca del centre:

- La 1^a es va realitzar a finals de 1r de Batxillerat (curs 2006-07): es van presentar les diferents fases de la cerca i es va incidir en la necessitat **d'una formació per a l'accés a la informació** i una **actitud crítica** per tal de saber orientar bé aquesta cerca i poder **seleccionar correctament i eficaçment** el que els podria servir i discriminar el que **era fiable del que no** (sobretot pel que fa als recursos en format digital, però també en altres suports - enciclopèdies, monografies, articles, revistes... etc.-).
- La 2ª havia de ser durant el 1r trimestre d'aquest curs, quan els alumnes ja tinguessin clar què volien investigar i per què. Es tractava **d'ajudar-los amb el "com" i "on"**. I d'insistir en l'adquisició de competències i habilitats en l'ús de la informació, en la pràctica sobre l'accessibilitat i disponibilitat de la informació i en ajudar als alumnes, perquè fossin capaços d'organitzar la informació i saber interpretar-la. Malgrat la idea era torna-la a fer a la biblioteca del centre, en presentar-se'ns la possibilitat de fer-la amb **coordinació amb la BIBLIOTECA PÚBLICA**, vam canviar el plantejament inicial i vam preparar aquesta **experiència de coordinació**.
- La 3ª sessió està previst que es faci a mitjan del mes de desembre i se centrarà en l'anàlisi, tractament i selecció de la informació, és a dir, la valoració de la qualitat de la informació i dels resultats obtinguts, l'organització i gestió d'aquests resultats i la redacció del treball (presentació, apartats, qüestions formals - com citar la bibliografia correctament, ...-, etc.). Es farà a la biblioteca del centre, i serà assumida per la seva responsable.

Experiència de coordinació entre BP – BE, passos:

- Organització des del centre: informar a l'equip directiu de la possibilitat de l'activitat (coordinador pedagògic) i al tutor del curs.
- Explicació als alumnes d'aquesta activitat: resposta positiva per part de la majoria (detecció de moltes necessitats en el tema de la cerca d'informació).

- Contacte amb la Biblioteca Pública (comunicació i coordinació a través de reunions, etc). Consens en el guió a emprar en l'activitat. Informació dels temes concrets que els alumnes estan treballant.
- Organització interna: elecció data, horari, comunicació al professorat (resposta positiva malgrat la reticència en la pèrdua classes degut a l'extensió dels programes de 2n de Batxillerat i la pressió que suposen les PAU). Invitació als professors interessats (que tutoritzen Treballs de Recerca). Selecció dels alumnes interessats a participar en l'activitat.

3.2.3. Realització experiència

L'activitat havia de tenir una durada d'1 h. i mitja, però va durar 2 h. i 15 minuts.

(vegeu guió activitat)

Es va donar èmfasi a dos aspectes: la **necessitat de l'alfabetització informacional** i el treball **basat en l'autonomia de l'alumne** i en **l'actitud crítica en l'accés i recuperació de la informació**, sobretot la que prové d'Internet, però també aquella que es troba en altres suports: com valorar el grau de fiabilitat d'una web, o simplement com accedir i valorar una web especialitzada o una monografia.

Els alumnes van seguir amb deteniment l'explicació teòrica que es va fer sobre què significa fer recerca i d'on s'ha de partir (necessitat de plantejar-se una qüestió, de ser conscient de tenir un problema que es pot resoldre a través d'una cerca ben realitzada, per tant, de formular adequadament una qüestió): QUÈ/ PER QUÈ

Se'ls va dir que el dubte forma part de tot procés d'investigació, sobretot en les fases inicials, i va implícit en el propi concepte de recerca (idea del coneixement com a recerca inacabada, com a investigació oberta - ja segons Sòcrates-, i del dubte com a incitador de l'actitud crítica i de la pròpia recerca).

Es va explicar la necessitat d'acotar i delimitar el problema per tal de fer viable la cerca i d'avaluar tant la informació com les fons i mètodes emprats per obtenir-la: COM. També se'ls va explicar la necessitat d'utilitzar paraules clau, descriptors, en el cas de la cerca per Internet, de l'existència de la cerca avançada, etc.

Aquí es va fer un taller d'anàlisi de documentació (suport imprès) específica a partir d'articles vinculats amb els temes triats pels alumnes per aprendre a avaluar-ne la fiabilitat i interpretar-ne el seu interès a través d'uns elements identificadors: la seva estructura i els apartats de què consta (índex, sumaris, autoria, data de publicació, etc.).

Es va insistir en la necessitat d'analitzar de forma crítica els resultats obtinguts i es va presentar la necessitat ètica de citar les fons documentats consultades (i de fer-ho de manera adequada).

Es va recordar que és molt important presentar unes conclusions que incloguin tant la síntesi dels aspectes anteriorment plantejats (metodològics i de contingut) com els resultats obtinguts.

També se'ls va mostrar com es consultava el catàleg de la biblioteca o d'altres biblioteques i institucions.

En acabar aquesta part de la sessió, els alumnes, dividits en dos grups van fer una visita guiada per la biblioteca, per tal de saber situar-s'hi i orientar-s'hi, a partir de la seva organització i dels comentaris i exemples concrets que s'anaven proposant, completant l'activitat amb la visualització i localització de tot el tipus de documentació i recursos que es poden trobar a qualsevol biblioteca (sigui pública o escolar).

3.2.4. Valoració (des de diferents àmbits)

- A- Valoració per part dels alumnes
- B- Valoració per part del responsable de la Biblioteca Escolar
- CA- Valoració per part de la responsable de la Biblioteca Pública

A. Valoració per part dels alumnes

Només pel fet que l'activitat es va allargar 3/4 d'hora més del previst i els alumnes ni se'n van adonar (al contrari, seguien interessats en el que se'ls explicava i continuaven fent preguntes) ja podem afirmar que va estar una experiència positiva.

Els alumnes van manifestar explícitament l'interès de l'activitat. Els següents comentaris en són una prova, tot i que considerem que podrem avaluar de forma més precisa l'activitat a partir del que a partir d'ara facin els alumnes (visites a la Biblioteca Pública, a la del centre, tipus i forma d'activitats que hi puguin desenvolupar, preguntes que formulin als seus responsables, orientació que donin a llurs treballs, resultats, etc.):

- *"Jo crec que la visita a la biblioteca m'ha servit molt ja que el seu director ens ha sabut informar i explicar les claus per fer una bona recerca de llibres, documents.. I això és bàsic per aconseguir un bon treball."*
- *"La reunió va ser interessant i em va ajudar a guiar-me més pel treball de recerca. A més, va ser útil també per poder evitar alguns errors que faig en cerques a Internet, però també per facilitar-me la cerca."*
- *"La sortida que vam fer a la Biblioteca Pública del Prat va estar molt beneficiosa pel tema de la cerca d'informació. El seu director va ser l'encarregat d'introduir-nos en aquest fabulós món de la informació, ens va ensenyar com fer una cerca controlada, però a la vegada profitosa. Amb una sèrie d'exemples (articles, notícies...) ens va fer entendre que perquè tinguis molta informació no ho faràs millor (treball de recerca), sinó que es tracta de tenir la informació correcta. Ens va explicar que abans que res, hem de tenir molt clar el punt de vista des d'on volem enfocar el treball i a partir d'aquí començar la cerca d'informació, i tot seguit passar a les altres etapes del treball."*
- *Va ser, doncs, una sortida molt interessant. pedagògica i, sobretot, molt comunicativa. Moltes gràcies.*

B. Valoració per part de la responsable de la B.E.

Pensem que la necessitat d'adquirir competències en l'ús de la informació és un tema que no pertany només a una etapa educativa (en aquest cas, el batxillerat) sinó que està present durant tota l'educació de les persones (tant a l'escola com fora d'ella).

Es tracta de donar eines als nostres alumnes, perquè **aprenquin a aprendre** i no només aprenquin uns continguts determinats, és a dir, que adquireixin un grau d'autonomia en l'aprenentatge que els permeti alhora desenvolupar una capacitat crítica davant l'allau d'informació al que estan/estem sotmesos actualment. Com es diu a la Declaració d'Alexandria sobre *Alfabetització Informacional i aprenentatge al llarg de la vida* (2005), es tracta de proporcionar unes eines que permetin que aquest aprenentatge al llarg de la vida sigui una possibilitat real a través d'una recerca constant i crítica d'informació que es transformi en coneixement i faciliti la igualtat, alhora que permeti "millorar el benestar de tots".

- Considerem que aquesta experiència de **formació per a l'ús de la informació** realitzada en **coordinació amb la Biblioteca Pública** ha estat molt profitosa, i intentarem formi part del Pla d'Activitats del nostre centre per tal que arribi a consolidar-se com a activitat permanent dels alumnes de Batxillerat.

C. Valoració per part del responsable de la B.P.

Em permeto recuperar aquí de nou el paradigma que he exposat abans:

Nou paradigma: Ensenyament Vs Aprenentatge al llarg de la vida => Aprendre a aprendre => Autonomia en l'accés a la informació
--

D'entrada, cal assenyalar que malgrat la nul·la demanda, des de la Biblioteca Antoni Martín, anàvem mantenint l'oferta d'aquesta proposta formativa en base a dues raons:

- A partir de l'observació i l'anàlisi dels treballs de la "*Mostra de treballs de recerca*" que es fa en la nostra Biblioteca (en les 4 edicions del *Fòrum de treballs de recerca Ciutat del Prat*). D'aquesta anàlisi dels treballs i sense voluntat generalitzadora, cosa que seria injusta, hi detectem tres mancances:
 1. L'escàs treball bibliogràfic que contenen
 2. La reduïda avaluació crítica de les informacions de base del treball
 3. El poc aprofundiment en l'estat de la qüestió sobre el tema que desenvolupat al treball
- La rellevància que està adquirint l'ALFIN (alfabetització informacional) en l'entorn bibliotecari i, la convicció, des de l'observació dels nostres usuaris, que és bo que es faci extensiva a les biblioteques públiques.

Tot això ens condueix a una doble hipòtesi de partida:

- Els estudiants segueixen el batxillerat sense desenvolupar en un nivell prou satisfactori una competència per a la gestió del coneixement i l'aprenentatge, cosa que pot afectar l'aprenentatge al llarg de la vida.
- Els bibliotecaris, almenys avui per avui, podem incidir en la correcció d'aquestes mancances.

Des d'aquests premisses volem fer la nostra valoració:

- Destacar l'interès de continuar amb aquest tipus d'activitats elaborades i realitzades entre la Biblioteca Pública i l'Escolar, per poder beneficiar-nos mútuament. Insistir que val la pena aprofitar els recursos i la professionalitat que s'ofereix des de la Biblioteca Pública i l'experiència docent que des de les Biblioteques Escolars tenen els seus responsables. Es tracta de cooperar posant en comú les competències pròpies de cadascuna
- Apuntar la necessitat de replantejar i dissenyar algunes de les propostes de la Biblioteca Pública a partir d'aquesta col·laboració.
- En definitiva, fer una valoració molt positiva de l'experiència de coordinació entre les dues biblioteques, coincidint plenament amb l'anàlisi que ja s'havia fet des del centre (alumnes i responsable de la Biblioteca Escolar).

Des d'aquesta experiència "pilot" se'ns complementa la nostra hipòtesi amb una tercera component:

- Per a una bona coordinació cal interactuar a partir de les competències pròpies de cadascú i, per a la posada en actuació d'aquestes o per a una bona intervenció, és imprescindible que els professionals que cooperen disposin d'un bon reconeixement institucional dels estaments des dels quals treballen: de la biblioteca pública i, sobretot, de la biblioteca escolar, el paper de la qual ha de ser plenament reconegut pel seu centre.

4. Conclusions

La coordinació necessita un recolzament institucional. Necessitat d'una força institucional per al funcionament de les biblioteques. Una biblioteca no és només una habitació amb llibres, hi cal un bibliotecari/a.

La nostra pretensió és continuar avançant en la línia de la coordinació fins al punt d'arribar a organitzar activitats compartides.

La biblioteca escolar necessita molta dedicació, la realització de la coordinació significa un sobreesforç que és necessari i val la pena, però cal disposar d'una disponibilitat horària i de personal que ho permeti.

Per a més informació:

- Sílvia Solé - ssole@xtec.cat - CEIP Jaume Balmes
- Pietat Horta – mhorta2@xtec.cat - IES Ribera Baixa
- Joan Amorós - amorosfj@diba.es - Biblioteca municipal Antonio Martin
- Jordi Domingo – jdomingo@xtec.cat - Centre de Recursos Pedagògics

El Prat de Llobregat